

Veaceslav PÎNZARI

DREPTUL FAMILIEI

VEACESLAV PÎNZARI

DREPTUL FAMILIEI

Universul Juridic

București

-2015-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2015, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PÎNZARI, VEACESLAV

Dreptul familiei / Veaceslav Pînzari. - București : Universul Juridic, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-603-9

347.61/.64(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

TITLUL I

Aspecte introductive privind dreptul familiei

Capitolul I

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND FAMILIA

Secțiunea I

Familia din perspectivă sociologică

§ 1. Considerații generale

Din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, omul a cunoscut mai multe forme de organizare a societății în general, dar și a indivizilor care o constituie, în particular. Familia a fost și rămâne una dintre multele modele de comunitate umană, de coexistență a bărbatului cu femeia, de desfășurare a relațiilor între ei, precum și între ei și descendenții acestora, care asigură perpetuarea speciei umane, evoluția și continuitatea vieții sociale.

Familia, ca fenomen social sau ca una din modalitățile de organizare a existenței umane, întotdeauna a provocat și va provoca realizarea numeroaselor studii și lucrări științifice, dezbateri și discuții pe marginea apariției, dezvoltării, transformării și statuării ei, cu privire la rolul și importanța acesteia în dezvoltarea societății în decursul timpului, cu privire la prezentul dar și viitorul ei, ținând cont de vremurile zbuciumate în care trăim și de presiunile de tot felul care se pun din diferite direcții asupra familiei.

În timp, familia a devenit barometrul tuturor schimbărilor sociale, or, transformările majore și sub diferite aspecte care se produc în cadrul societății au dus, respectiv, la schimbări corespunzătoare ale formelor căsătoriei și familiei. Dacă debutul sec. XX marca începutul extinderii și generalizării sistemului familiei nucleare, deceniul al nouălea consemnează regresul acesteia, familia devenind insulară. Astfel, în ultimele decenii ale sec. XX, începutul sec. XXI, familia a suferit o serie de transformări profunde care sunt atât de importante, încât și termenul de familie a dobândit o semnificație deosebită, prin care se desemnează, pe lângă accepțiunea tradițională și, familia monoparentală, ca unitate socială constituită dintr-unul sau mai mulți copii și un singur părinte¹.

Revoluția familiei, cum o denumesc unii autori, s-a produs sub impactul unei multitudini de factori de natură economică, politică, morală și juridică. Mutații în viziunea tradițională asupra familiei au fost aduse și de dezvoltarea tehnicilor medicale de inseminare artificială, de răspândire a practicilor de schimbare a sexului, de legiferare a căsătoriilor între persoanele de același sex etc.²

¹ Lupșan, G., *Dreptul familiei*, Editura Junimea, Iași, 2001, p. 8.

² Balahur, D., *Protecția drepturilor copilului ca principiu al asistenței sociale*, Editura ALL Beck, București, 2001, p. 179-180.

Se susține că familia tradițională se află într-o criză continuă, că asistăm chiar la un declin al familiei nucleare, având în vedere, inclusiv, schimbarea rolului femeii în cadrul acesteia. Legat de procesele de transformare pe care le suferă familia nucleară, se consideră că aceasta nu se află în criză sau în declin, ea se schimbă. Promovarea principiului egalității între sexe a făcut ca femeile, să nu fie privite doar ca mame ori soții, acestea participând de la egal la egal cu bărbații la toate activitățile sociale, culturale, științifice sau politice. Sigur că acest fapt a produs și consecințe negative pentru societate, având în vedere creșterea numărului divorțurilor, a familiilor monoparentale, a numărului copiilor care se nasc în afara căsătoriei, a numărului mare de minore care rămân însărcinate nefiind căsătorite etc.

S-a încercat substituirea familiei nucleare cu forme alternative de conviețuire a oamenilor, familia sociologică, familia monoparentală, familia adoptivă etc., dar acestea s-au dovedit a fi mai puțin eficiente în realizarea funcțiilor ce-i revin în mod firesc familiei tradiționale. Se susține chiar că, „un tată și o mamă care împart responsabilitățile pentru creșterea copiilor reprezintă cea mai bună structură pentru dezvoltarea copiilor și asigurarea continuității generațiilor”¹.

Este cunoscut faptul că, depășind stadiul primitiv, omenirea, s-a constituit în societăți civilizate și familia a fost întotdeauna fundamentul acestora. Este cunoscută, de asemenea, importanța decisivă a familiei în structura statului roman și puterile sporite ale șefului familiei în dreptul civil roman. În Evul Mediu, doctrina creștină, influența obiceiurilor popoarelor de origine germanică și transformarea lentă a instituțiilor sociale au modificat bazele pe care era așezată familia romană, ea, evoluând treptat, până la familia pe care o cunoaștem în prezent. Astăzi, în pofida atacurilor și încercărilor de a desființa așezămintele sociale, familia, totuși, a rămas unul din pilonii statelor moderne. Falimentul experienței bolșevice este cea mai elocventă mărturie a erorii celor care combat familia și organizarea socială bazată pe familie².

§ 2. Definiția sociologică a familiei

Familia a fost și rămâne nucleul principal al societății și joacă un rol deosebit în dezvoltarea acesteia. Problematika cercetărilor în domeniul sociologiei familiei este vastă și diversă³. Procesul formării familiei sau al destrămării acesteia, specificul educării copiilor în sânul familiei, particularitățile relațiilor între soți și cauzele conflictelor în familie, legătura generațiilor în familie, factorii socio-economici și socio-culturali care determină modul de viață în familie – acestea sunt doar unele dintre multiplele probleme care fac obiectul cercetărilor sociologice.

Ca verigă principală a societății, studierea familiei și a căsătoriei prezintă pentru sociologi un interes major atât teoretic, cât și practic. Fiind considerată „*forma primară de comunitate umană care cuprinde un grup de oameni legați prin consanguinitate și înrudire*”⁴, sau „*forma de comunitate umană întemeiată prin căsătorie, care unește pe soți și pe descendenții acestora prin relații strânse de ordin biologic, economic, psihologic și spiritual*”⁵,

¹ Cu privire mutațiile în familia tradițională și impactul acestora asupra protecției și ocrotirii drepturilor copilului, a se vedea: *Ibidem*, p. 179-186.

² Hamangiu, C., Rosetti-Bălănescu, I., Băicoianu, Al., *Tratat de drept civil român*, vol. I, Editura ALL, București, 1998, p. 162.

³ În acest sens, a se vedea: Ciupercă, C., *Cuplul modern – între emancipare și disoluție*, Editura Tipoalex, Alexandria, 2000, p. 60-156.

⁴ *Dicționar de filosofie*, București, Editura Politică, 1978.

⁵ Stănoiu, A., Voinea, M., *Sociologia familiei*, T.U.B., 1983, p. 6.

studierea familiei a trezit un viu interes pentru cercetătorii din diferite domenii ale științei: teologi¹, sociologi, psihologi, filosofi, istorici, medici și, nu în ultimă instanță, pentru juriști.

În zilele noastre, definițiile pe care le-a primit familia din partea sociologilor, exprimă transformările pe care aceasta le-a suferit în ultima perioadă. Astfel, sociologii definesc familia în mod diferit, fiecare punând accentul pe unul sau mai multe aspecte privind structura, funcțiile și caracteristicile familiei. De exemplu, „*familia este un grup social realizat prin căsătorie, alcătuit din persoane care trăiesc împreună, au gospodăria casnică comună, sunt legați prin anumite relații natural biologice, psihologice, morale și juridice și care răspund unul pentru altul în fața societății*”².

Unii autori susțin că familia reprezintă, în orice societate, „*o formă de comunitate umană alcătuită din cel puțin doi indivizi, uniți prin legături de căsătorie și/sau paterne, realizând, mai mult sau mai puțin, latura biologică și/sau cea psihosocială*”³ sau, familia este definită ca fiind „*nucleul elementar al societății – „celula socială” – care unește pe soți și pe descendenții lor*”⁴.

În sens sociologic, specialiștii mai definesc familia, ca pe o „*formă specifică de comunitate umană, ce desemnează grupul de persoane unite prin căsătorie, filiație sau rudenie ce se caracterizează prin comunitate de viață, interese și înțajutorare*”⁵. În acest sens, putem spune că familia este o realitate socială prin comunitatea de viață dintre soți, dintre părinți și copii, precum și dintre alte rude⁶.

§ 3. Tipuri de familii în sociologie

Din punct de vedere sociologic, familia reprezintă exemplul tipic de grup primar, caracterizat prin puternice relații de tipul „*face to face*”, prin asocierea și colaborarea intimă a tuturor membrilor ei⁷. Plecând de la această definiție, putem aduce în discuție o serie de tipologii ale familiei⁸. Una dintre ele face deosebirea între *familia de origine* și *familia de procreare*. *Familia de origine (consangvină)* reprezintă familia în care te naști și crești și este formată din mamă, tată, frați și surori. *Familia de procreare (conjugală)* este aceea constituită prin propria căsătorie și include soțul, soția, fiii, fiicele. Acest tip de familie constituie baza sistemului de înrudire în orice societate.

După modul de exercitare a autorității, sistemele familiale pot fi: *patriarhale*, *matriarhale* sau *egalitare*. În *sistemul patriarhal*, autoritatea în cadrul familiei este deținută de bărbatul cel mai în vârstă (*familia extinsă*) sau de soț (*familia nucleară*). În *sistemele*

¹ Noțiunea de familie poate fi abordată și sub aspect moral-creștin. Astfel, „familia este o instituție de origine divină, constituită prin căsătorie, ale cărei caracteristici sunt: iubirea desăvârșită, comuniunea, unitatea și egalitatea membrilor acesteia”, Stăniloae, D., *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. III, București, 1978, p. 180.

² Stănoiu, A., Voinea, M., *op. cit.*, p. 5.

³ Mitrofan, I., Ciupercă, C., *Incursiuni în psihologia și psihosexualitatea familiei*, Editura Press Mihaela SRL, București, 1998, p. 17. Autorii propun această definiție, având în vedere faptul că realitatea socială a generat o diversitate de familii ce se pot rezuma doar la unul din cele două aspecte prezentate în perechi. De exemplu, familiile monoparentale sunt doar paterne și realizează doar latura psiho-socială. Însă, în general, viața desfășurată de indivizi în cadrul instituțional al familiei cuprinde două elemente esențiale: o *latură biologică*, constantă, rămasă în formă aproape neschimbată de-a lungul timpului și o *latură socială*, veșnic schimbătoare, reprezentând morala, educația, aspectele economice, juridice, psihosociale etc., Voinea, M., *Sociologia familiei*, T.U.B., București, 1993, p. 19.

⁴ Comănescu, I., Mihuță, I., Petrescu, R., *Ocotirea familiei în dreptul socialist român*, Editura politică, București, 1989, p. 9.

⁵ Filipescu, I.P., *Tratat de dreptul familiei*, Editura ALL, București, 1996, p. 1.

⁶ *Ibidem*, p. 2; Albu, I., *Dreptul familiei*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975, p. 7.

⁷ Mitrofan, I., Ciupercă, C., *op. cit.*, p. 17.

⁸ Cu privire la acest subiect, a se vedea: <http://www.luciantrasa.ro/doc/psihologiafamiliei.pdf>

matriarhale, autoritatea în cadrul familiei este deținută de femeia cea mai în vârstă sau de soție. În prezent, este foarte răspândit sistemul egalitar, puterea și autoritatea fiind relativ egal distribuite între soț și soție¹.

În sociologie se mai disting:

- după numărul de parteneri care o formează: *familia poligamă* și *familia monogamă*.

a) *Familia poligamă* este cea formată dintre un individ și mai mulți parteneri de sex opus în cadrul unei familii, de exemplu, bărbatul are mai multe soții (*familii poliginice*), sau femeia este soția mai multor bărbați (*familii poliandrice*)²;

b) *Familia monogamă*³, adică cea cu câte un singur partener de sex diferit⁴. La rândul ei, *monogamia*, ca formă familială, poate fi *serială*, adică, în cazul decesului partenerului sau al divorțului, partenerul rămas se poate recăsători sau, monogamie *strictă*, atunci când partenerul nu mai are dreptul să se recăsătorească.

În cadrul monogamiei putem diferenția alte două tipuri de familii: *familia nucleară* (*simplă*) și *familia extinsă*.

a) *Familia nucleară* (*simplă*) este definită ca nucleu elementar al societății și cuprinde doar pe părinți și copiii lor necăsătoriți. Această familie este structurată pe două generații, luând locul familiei tradiționale, care a existat în societățile nedezvoltate și care era structurată pe mai multe generații⁵.

b) *Familia extinsă*, formată și din alte persoane decât părinții și copiii, cuprinde toate persoanele unite prin legături de căsătorie, rudenie firească sau civilă sau persoanele între care s-au stabilit relații asemănătoare cu cele rezultate din căsătorie sau rudenie⁶.

- după criteriul locuinței familiei distingem: *familia de rezidență* și *familii de interacțiune*.

a) *Familia de rezidență* este formată din persoane care locuiesc împreună, adică persoanele care locuiesc în aceeași casă și desfășoară în comun activități economico-gospodărești. Aceasta nu reunește numai rudele ci și alte persoane care pot locui temporar în familie;

b) *Familii de interacțiune*, adică grupul de persoane între care există, în primul rând, relația de rudenie, dar și relații de într-ajutorare, vizite, petrecerea comună a concediilor și sărbătorilor, schimburi de produse etc.

- după modul în care își îndeplinește funcțiile deosebim: *familia normală* și *familia dezorganizată*.

¹ *Ibidem*, p. 18.

² De regulă, numărul de copii în astfel de familii este mai mare. Poligamia este întâlnită la unele popoare și are rolul de a proteja societatea prin promovarea sexului masculin sau feminin, după caz.

³ Cercetările recente au condus la clasificarea monogamiei în trei tipuri: monogamia socială, monogamia sexuală și monogamia genetică. Distincția dintre acestea trei sunt importante pentru înțelegerea modernă a monogamiei. Monogamia socială, cea sexuală și cea genetică pot apărea în diferite combinații. Atunci când acești termeni se aplică la oameni, este important a se preciza că monogamia socială nu implică întotdeauna căsătorie. Un cuplu căsătorit este aproape întotdeauna un cuplu social monogam. Cu toate acestea, cuplurile care aleg să conviețuiască fără a se căsători pot fi, de asemenea, social monogame.

⁴ În prezent, termenul de monogamie poate fi extins și pentru familiile formate din doi indivizi de același sex.

⁵ Cocoș, Șt., *Dreptul familiei*, vol. I, Editura Lumina Lex, București, 2001, p. 4.

⁶ Se spune adesea că înrudirea este „coloana vertebrală” a societăților tradiționale și că „înțelegând sistemul de înrudire poate fi înțeleasă societatea în ansamblul ei.” Totodată, se repetă obsedant că familia este „celula fundamentală” a societății moderne. Astfel de afirmații nu vor să spună că familia este lipsită de importanță în societățile tradiționale și nici că înrudirea în aceste societăți ar trimite familia în derizoriu. De altfel, limbajul sociologiei și etnologiei este destul de confuz atunci când încearcă să surprindă nuanțele și complexitatea problemei. Familia, de pildă, este adeseori înțeleasă în sens larg, cuprinzând oameni legați prin înrudire: părinți, copii, surori, unchi, mătuși etc., în sens restrâns, ea cuprinde părinții și copiii ce provin din căsătorie, Druță, F., *Psihosociologia familiei*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1998, p. 32.

a) *Familia normală* este cea care-și îndeplinește toate funcțiile (biologică și igienico-sanitară, economică, de solidaritate familială, de socializare);

b) *Familia dezorganizată* sau, *vulnerabilă*, în care una sau mai multe funcții nu sunt realizate.

- după numărul de părinți care formează familia cunoaștem: *familii biparentale* și *familii monoparentale*¹.

a) *Familii biparentale* sunt acelea în care există ambii părinți. La rândul lor, acestea pot fi formate din părinții naturali ai copilului (copiilor) sau pot fi *familii mixte sau reconstituite*, dacă părinții au mai fost căsătoriți și au divorțat sau și-au pierdut partenerul. Ei pot veni cu proprii copii în noua căsătorie, dar pot avea și copii comuni;

b) *Familii monoparentale*², sunt acelea în care unul dintre părinți nu există, copilul sau copiii fiind crescuți doar de un singur părinte. Lipsa unui părinte se poate datora decesului acestuia, divorțului, sau alegerii unei persoane de a deveni părinte unic, prin nașterea unui copil conceput prin fertilizare *in vitro* sau cu un partener care nu va lua parte la creșterea copilului sau, prin adopția unui copil. Cele mai multe familii monoparentale se datorează divorțului părinților sau decesului unui partener. În plus, cele mai multe familii monoparentale sunt cele formate din mamă și copil (copii), atât din motive naturale, cât și din rațiuni culturale (instanțele de judecată încă mai consideră mamele părinți mai potriviți pentru copii, deși nu întotdeauna este așa). În ultima vreme, asistăm tot mai des la un fenomen, care ne arată că există tot mai multe femei ce își asumă rolul de mamă singură, prin nașterea unui copil sau prin adopție³.

- după orientarea sexuală a partenerilor delimităm: *familii heterosexuale* și *familii homosexuale*.

a) *famiiliile heterosexuale* sunt acelea în care ambii parteneri sunt heterosexuali. Este familia cea mai întâlnită în lume;

b) *famiiliile homosexuale* sunt acelea în care cei doi parteneri sunt homosexuali sau lesbiene. Ei pot avea sau nu copii. Aceștia din urmă pot proveni din căsătoriile anterioare cu parteneri heterosexuali sau adopție ori, pot fi concepuți prin fertilizare *in vitro*. Este un tip de familie mai puțin întâlnit, nou apărut în aria tipologiilor familiale.

¹ Sintagma „*familie monoparentală*” s-a impus ca termen, în fața altora, cum ar fi: „*părinți izolați*”, „*menaje conduse de femei*”, „*mame singure în dificultate*”, „*mame necăsătorite*”, „*menaje monoparentale*”, „*familie dezmembrată*”, „*familie incompletă*”, „*familie disimetrică*”, corespondentul în engleză a acestei sintagme fiind „*one (single) parent family*”, Lupșan, G., *op. cit.*, p. 7.

² În România, familia monoparentală a devenit, mai întâi, un obiect de cercetare sociologică, pentru ca, treptat și timid, să intre și în atenția politicilor sociale și legislative, fără să existe, deocamdată, o reglementare juridică a acesteia. Iată câteva exemple în acest sens: modificarea legislației privitoare la divorț, care a devenit mai flexibilă, mai lejeră, ceea ce a determinat și schimbarea reprezentării sociale a divorțului; adoptarea unor măsuri de politică familială și socială pentru mamele necăsătorite - centrele maternale și de consultanță pentru mamele singure aflate în situații dificile, prestații familiale specifice adresate mamelor necăsătorite -, în vederea asigurării resurselor minime necesare traiului, *ibidem*, p. 8.

³ Cum susțin autorii în domeniu, „*Famiiliile monoparentale* se referă la menajele formate dintr-un singur părinte și copiii acestuia, menaje ce pot apare fie în urma divorțului sau abandonului familial, fie în urma decesului unui părinte, a adopției realizate de o persoană singură sau a creșterii copiilor în afara căsătoriei. De-a lungul timpului au existat mai multe concepții privind funcționalitatea acestui tip de familie, mentalitățile fiind acelea ce au susținut diversele păreri contradictorii. Astfel, societatea tradițională, bazată pe familia extinsă, dezaproba monoparentalitatea și încuraja tendințele de stigmatizare și etichetare față de cei ce alegeau, voit sau nu, acest „stil de viață”. Pe de altă parte, în societatea modernă, datorită generalizării familiei nucleare (formată din ambii părinți și copii), s-a putut realiza mai ușor ruptura față de comunitate, schimbându-se și viziunea asupra acestui tip de menaj. Cu alte cuvinte a fost înlocuită concepția potrivit căreia este dezavantajos pentru copii să fie crescuți doar de mamă sau doar de tată. Cercetările recente au demonstrat că familia clasică, din care fac parte doi părinți, nu este atât de importantă pentru evoluția copiilor pe cât s-a crezut până acum”, Mitrofan, I., Ciupercă, C., *op. cit.*, p. 60.

- în funcție de apartenența culturală al partenerilor evidențiem:

- a) familii în care partenerii aparțin aceleiași culturi;
- b) familii mixte, în care partenerii aparțin unor culturi diferite.

- după numărul de copii identificăm:

- a) familia fără copii;
- b) familia cu un singur copil;
- c) familia cu doi copii;
- c) familia cu trei sau mai mulți copii.

§ 4. Funcțiile familiei în sociologie

Familia, ca orice instituție, îndeplinește anumite funcții în societate, care s-au manifestat în mod diferit, având nuanțe proprii de-a lungul timpului, iar aceste funcții au constituit obiectul analizei mai multor cercetători. În literatura de specialitate, funcțiile familiei sunt definite ca fiind „*totalitatea responsabilităților ce revin familiei în cadrul arhitectonicii de ansamblu a activității economico-sociale într-o anumită perioadă istoricește determinată*”. Sociologii nu au o viziune unitară asupra numărului și clasificării funcțiilor familiei, numeroși cercetători încercând să identifice tipologii și criterii diverse de clasificare ale funcțiilor familiei. O familie normală, trebuie să asigure și să îndeplinească un șir de funcții, care favorizează dezvoltarea tuturor membrilor ei.

În opinia majorității cercetătorilor în domeniul sociologiei, familia îndeplinește următoarele patru funcții fundamentale:

1. *Funcția economică;*
2. *Funcția de socializare;*
3. *Funcția de solidaritate;*
4. *Funcția sexuală și reproductivă.*

În cele ce urmează vom efectua o scurtă analiză a celor mai importante funcții ale familiei, din punct de vedere sociologic.

4.1. Funcția economică

Pentru a exista și a-și îndeplini toate funcțiile în bune condiții, familia trebuie să-și asigure venituri suficiente pentru satisfacerea tuturor necesităților de bază (alimente, locuință, haine etc.), în corespundere cu nevoile membrilor ei și cu cerințele societății în care aceasta își duce existența. Această funcție este realizată prin aducerea veniturilor de către membrii familiei, ca urmare a exercitării unei profesii sau meserii ori, în general, desfășurarea unor activități aducătoare de venituri. Dacă funcția economică se realizează de către membrii ei la nivelul corespunzător, familia se va putea concentra mai mult asupra realizării celorlalte funcții.

Urmare a evoluției, prin trecerea de la familia tradițională, privită ca o unitate economică de producție în cadrul căreia se obțineau cele necesare traiului, la familia modernă, în cadrul căreia membrii ei sunt dependenți de veniturile realizate în afara gospodăriei, componentele funcției economice ale familiei s-au redimensionat. Actualmente, familia este caracterizată printr-un buget dezechilibrat, fapt datorat surselor diferite de venit și cheltuielilor exagerate într-o anumită direcție. Specialiștii afirmă că schimbările din viața socială au repercusiuni și în viața de familie, iar echilibrul bugetar al familiei variază în funcție de mai mulți factori, cum sunt: crizele economice, vârsta membrilor familiei, anotimp, practicile alimentare etc.

4.2. Funcția de socializare

Această funcție presupune a transmite cu scopul asimilării de către copii, mai ales, dar și de către toți membrii familiei, a atitudinilor, valorilor, principiilor, modelelor de comportament caracteristice unui anumit grup social. Scopul acesteia este integrarea în societate a persoanei (copilului). Educația se manifestă la toate nivelurile: material, fizic, psihologic, moral, spiritual. Evident, familiile au diferite grade de manifestare a acestei funcții: unele se preocupă foarte mult de educarea membrilor săi, în timp ce altele mai deloc.

4.3. Funcția de solidaritate

Această funcție permite a asigura unitatea și stabilitatea familiei. Ea implică manifestarea sentimentelor de afecțiune, de respect, de apartenență la grupul familial, a încrederii membrilor unii în alții, a ajutorării și a susținerii reciproce de-a lungul timpului, a dezvoltării intimității. Se observă că în ultima vreme, această funcție pare din ce în ce mai slab îndeplinită, fapt dovedit de creșterea ratei divorțurilor și a înmulțirii relațiilor de concubinaj, a celibatarilor și a familiilor monoparentale.

4.4. Funcția sexuală și reproductivă

Funcția dată presupune ca cei doi soți, să se satisfacă sexual reciproc și să dea naștere la copii. Aceste două componente ale funcției analizate sunt îndeplinite diferit, în sensul că în unele familii accentul se pune pe împlinirea sexuală, în timp ce în alte familii, se acordă o importanță mai mare nașterii copiilor. Evident că, acest lucru este dependent de cultura din care fac parte familiile, de gradul și tipul de educație avut, de religia pe care o confesează, de dorința și caracteristicile fizice și psihologice ale celor doi soți (parteneri). Actualmente, în societățile mai avansate economic, cuplurile și familiile tind tot mai mult să pună în prim plan împlinirea afectiv-sexuală, după care cea reproductivă. Astfel, asistăm la fenomenul scăderii natalității și îmbătrânirii populației, fenomen din ce în ce mai prezent în țările europene, inclusiv în țara noastră.

Secțiunea II

Familia din perspectivă juridică

§ 1. Considerații generale privind familia romană

În dreptul roman, familia¹ era organizată pe baze patriarhale monogamice, iar noțiunea de „familie” avea mai multe sensuri². Într-un prim sens, acesta este identic cu termenul modern de familie, desemnând un grup de rude; într-un alt sens, propriu numai dreptului roman, desemnează persoanele și bunurile supuse puterii lui „*pater familias*”³. Prin familie se înțelege

¹ Cu privire la familia romană, a se vedea: Gidro, R., Gidro, A., *Drept privat roman. elemente comparative cu dreptul civil și dreptul procesual civil român contemporan*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 360-361; Hanga, Vl., Bocșan, M.D., *Curs de drept privat roman*, Editura Rosetti, București, 2005, p. 84-88; Hanga, Vl., Bocșan, M.D., *Curs de drept privat roman*, ediția a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2006, p. 129-134.

² Cuvântul *familia* a fost utilizat de către romani cu trei sensuri distincte. *Familia* desemna fie totalitatea sclavilor aflați în proprietatea cuiva, fie un grup de persoane aflat sub aceeași putere, fie totalitatea bunurilor și persoanelor aflate în puterea unei *pater familias*. În acest sens, a se vedea mai detaliat: Molcuț, E., Oancea, D., *Drept roman*, Casa de editură și presă „Șansa” – S.R.L., București, 1997, p. 95.

³ Gaudemet, J., *Droit privé romain*, Montchretien, E.J.A., 1998, p. 6; Gaudemet, J., *Le droit privé romain*, Librairie Armand Colin, Paris, 1974, p. 8.